

Dosentti Jouni Luukkainen
Puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry.,
Castreninkatu 10 C 53

00530 HELSINKI

VASTAUS KANTELUUN

1 KANTELUKIRJOITUS

Lähetitte 28.3.2006 eduskunnan oikeusasiamiehelle kirjoituksen, jossa arvostelit Opetushallituksen 15.3.2006 verkkosivuillaan antamaa tiedotetta. Kanteluunne liitetty tiedote sisälsi uudet ohjeet uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetuksesta.

Käsityksenne mukaan tiedote "Perusopetuslain muutoksen vaikutukset uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetukseen sekä koulun toimintaan" vaikennee siitä perusopetuslain 13 §:n 1 momentin uudesta vallitsevasta tulkinnasta, että enemmistönä olevaan uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumattoman lapsen huoltaja ei toisen huoltajan vastustaessa voi pätevästi ilmoittaa lasta enemmistön uskonnon opetukseen. Katsoitte, että tämä vaikeneminen voi johtaa koulutuksen järjestäjät, koulut ja huoltajat harhaan.

Viittasitte kantelussanne eduskunnan apulaisoikeusasiamies Ilkka Raution 6.6.2005 (dnro 1705/4/03), 22.6.2005 (dnro 1991/4/03 ja 2097/4/03) ja 22.6.2005 (dnro 2083/4/03) tekemiin päätöksiin sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen 2004:99.

Katsoitte, ettei Opetushallitus ollut vielä tiedottanut lainmuutoksesta oikein, koska Opetushallituksen tiedotteessa oli jätetty mainitsematta vuosikirjaratkaisu KHO 2004:99 ja siihen sisältyvä perusopetuslain 13 §:n 1 momentin tulkinta. Lisäksi kiinnititte huomiota siihen, ettei vastaavaa, lukiota koskevaa tiedotetta ollut vielä laadittu.

Toivotte, että oikeusasiamies kertoisi Opetushallitukselle virheellisestä KHO:n päätöksen 2004:99 mainitsematta jättämisestä.

Kanteluunne oli liitetty seuraavat asiakirjat:

- Jäljennös Opetushallituksen verkkosivusta 27.3.2006, jolla oli kerrottu uusista ohjeista uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksessa
- Opetushallituksen muistio perusopetuslain muutoksen vaikutuksista uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetukseen sekä koulun toimintaan.

Kirjoititte lisäkirjeen 3.4.2007 ja lähetitte 15.10.2007 tänne sähköpostiviestin, jossa viittasitte Helsingin Sanomissa 15.10.2007 julkaistuun mielipidekirjoitukseen "Lapsia koskeviin tutkimuksiin lupa molemmilta huoltajilta". Sähköpostiviestissänne 13.12.2007 vetositte lisäksi perustuslain 6 §:ään ihmisten yhdenvertaisuudesta ja viittasitte käsitteeseen katsomusaineopetusjärjestely.

Yletusarvoinen (JL)

2

SELVITYS

Opetushallitus antoi 30.5.2006 lausuntonsa kantelukirjoituksen johdosta. Annoitte asiassa 29.8.2006 vastineen ja oheistitte siihen seitsemän liitettä.

Oikeusasiamiehen kansliaan hankittiin 18.2.2008 lisätietoja puhelimitse Opetushallituksesta (Sirpa Porkka).

3

RATKAISU

3.1 Selvitys

Opetushallituksen lausunto 30.5.2006

Kantelussa väitetään, että Opetushallitus oli jättänyt mainitsematta sen, että huoltajan 1.8.2003 tai sen jälkeen tekemän nimenomaisen kirjallisen tahdonilmaisun on oltava huoltajien yhteinen korkeimman hallinto-oikeuden perusopetuslain 13 §:n tulkintaa koskevan ratkaisun KHO:2004:99 mukaisesti ratkaisun ajankohdasta 25.11.2004 lähtien.

Opetushallituksen kantelusta antamassa lausunnossa todetaan, että Opetushallitus oli lähettänyt kunnille ja perusopetusta antaville kouluille ja lukiokoulutusta antaville oppilaitoksille 15.3.2006 päivätyt tiedotteet. Niiden tarkoituksena oli ollut tarkentaa Opetushallituksen 6.6.2003 tiedotetta 20/2003 ja perusopetusopetuslain ja lukiolain muutosten vaikutuksia koulujen ja oppilaitosten toimintaan. Täten oli pyritty auttamaan kouluja ja oppilaitoksia toimimaan katsomusaineiden opetuksen ja uskonnollista ainesta sisältävien tilaisuuksien järjestämisessä säädösten edellyttämällä tavalla ja mahdollisimman joustavasti.

Opetushallituksen käytettävissä oli tiedotetta 19/2006 15.3.2006 laadittaessa myös kantelijan viittaama korkeimman hallinto-oikeuden päätös. Kyseisen päätöksen mukaan ilmoitettaessa uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumaton oppilas enemmistön uskonnonopetukseen

tulee molempien huoltajien olla samaa mieltä. Jos toinen huoltaja on erimielinen, niin oppilas sijoitetaan koulun toimesta perusopetuslain 13 §:n mukaan elämäkatsomustiedon opetukseen. Tiedotteen sanamuodoksi oli siten nimenomaan tähän kohtaan valittu monikolliset ilmaukset "huoltajien" sekä "näiden". Siten lukijalle tulee selväksi, että molempien huoltajien tulee ilmaista kantansa, ja sen ollessa yksimielinen koulu voi sijoittaa oppilaan enemmistön mukaiseen uskonnon-opetukseen. Tiedotteessa suluissa oleva teksti lisättiin, koska ei ole tarkoituksenmukaista edellyttää useita samansisältöisiä ilmoituksia huoltajilta. Suluissa olevassa tekstissä ei oteta kantaa kysymykseen, että ilmoitusmenettely olisi ollut aiemmin erilainen. Koska varsinainen teksti selvästi viittaa molempien huoltajien yhdenmukaiseen kantaan asiassa, niin tämän mukaan myös aiemmin (1.8.2003–24.11.2004) tehdyn ilmoituksen tulee täyttää yleinen ehto.

Opetushallitus katsoi tiedotetta laatiessaan, että tärkeämpää kuin korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen kirjaaminen tekstiin on asian oikean toimintamallin kirjaaminen. Opetushallitus katsoo, että sen tiedotteeseen 19/2006 15.3.2006 kirjoittama teksti takaa lain toteutumisen ilmoitusmenettelyn paikallisessa toteuttamisessa.

Arviointia

KHO:n päätöksessä 2004:99 oli kyseessä nimenomaan eronneen pariskunnan riitatilanne. Tällaisissa tilanteissa muun ohella Espoossa pyydetään molempien huoltajien allekirjoitukset. Toisaalta se, että aina tarvittaisiin kaikkien huoltajien allekirjoitus, ei näy perusopetuslain (628/1998) 13 §:n (muutettu lailla 454/2003) sanavalinnoissa eikä se näy Opetushallituksen vanhassa eikä uudessa muistiossa. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksistä ei myöskään ole tiedotettu kouluille.

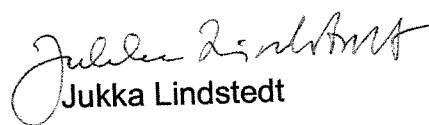
Käsitykseni mukaan on tärkeää, että Opetushallituksen muistiot ja muut ohjeet ovat selkeitä ja tässä tapauksessa perusopetuslain mukaisia. Viittaan tässä suhteessa myös kantelussa mainittuihin apulaisoikeusasiamies Raution tekemiin päätöksiin. Tässä tapauksessa pidän kuitenkin Opetushallituksen tiedotetta 15.3.2006 oppilaiden ja heidän vanhempiansa perusoikeuksien kannalta riittävän selkeänä.

Totean Helsingin Sanomissa julkaistuun mielipidekirjoitukseen ja lisäkirjoitukseenne 15.10.2007 viitaten, että kysymys lapsia koskevasta lääke- ja rokotetutkimuksista on täällä erikseen tutkittavana. Tätä koskevat kantelut ovat vielä selvitettävänä ja siis vireillä. Tällä seikalla ei kuitenkaan ole selvää yhteyttä tähän kanteluunne.

Edellä esitettyyn viitaten totean, että selvitys ei ole tuonut esiin Opetushallituksen tai sen yksittäisten virkamiesten toiminnassa sellaista virheellistä menettelyä, joka antaisi enää tässä vaiheessa minulle aihetta toimenpiteisiin.

Kirjoitusten liitteet palautetaan ohessa.

Apulaisoikeusasiamies

Jukka Lindstedt

Esittelijäneuvos

Jorma Kuopus